

PHÒNG, CHỐNG THAM NHŨNG CỦA TRUNG QUỐC QUA 40 NĂM CẢI CÁCH MỞ CỬA

★ THS TRẦN ÁNH TUYẾT

Viện Nghiên cứu Trung Quốc

Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam

● **Tóm tắt:** Sau 40 năm cải cách mở cửa, Trung Quốc đã thu được nhiều thành tựu trên các phương diện: kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội, đối ngoại. Trong đó, chống tham nhũng có ý nghĩa quan trọng đối với kết quả của công cuộc cải cách mở cửa của Trung Quốc. Việc xây dựng cơ chế chống tham nhũng của Trung Quốc trải qua quá trình từ phục hồi đến tái thiết, từ xúc tiến đến phát triển chuyên sâu và từ cải tiến dần dần đến xây dựng. Nhờ đó, hệ thống pháp luật, hệ thống pháp quy trong đảng hình thành tương đối hoàn chỉnh; chế độ khai báo tài sản bao phủ rộng khắp, hệ thống giám sát và chống tham nhũng dần được hoàn thiện để thúc đẩy làm trong sạch Đảng và xây dựng chính phủ liêm chính.

● **Từ khóa:** Trung Quốc; phòng, chống tham nhũng; cải cách mở cửa.

1. Quá trình xây dựng và hoàn thiện cơ chế chống tham nhũng

Nhận thức rõ tầm quan trọng của công tác chống tham nhũng, Trung Quốc luôn coi phòng, chống tham nhũng là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị và là nhiệm vụ quan trọng, cấp bách, lâu dài, xuyên suốt quá trình phát triển kinh tế - xã hội và xây dựng Nhà nước. Trong 40 năm cải cách mở cửa, Trung Quốc ban hành nhiều chủ trương, chính sách phòng, chống tham nhũng; lần lượt thông qua và thể chế hóa hàng loạt các văn bản pháp luật về phòng, chống tham nhũng trong mọi lĩnh vực. Có thể chia quá trình xây dựng và hoàn thiện cơ chế phòng, chống tham nhũng của Trung Quốc thành 4 giai đoạn:

Giai đoạn phục hồi và tái thiết cơ chế chống tham nhũng (1978-1988)

Trong giai đoạn đầu của cải cách mở cửa, với trọng điểm là xây dựng, phát triển kinh tế, hiện tượng tham nhũng gia tăng tuy mức độ chưa nghiêm trọng, biểu hiện là: lợi dụng chức quyền mưu cầu lợi ích cá nhân, tham ô tài sản, hủ bại trong công tác và trong đời sống... Trước tình hình này, ĐCS Trung Quốc xác định: cần phải tái thiết và phục hồi chế độ xây dựng đảng liêm khiết để phòng, chống tham nhũng. Giai đoạn này nhiều điều lệ, quy định được ban hành, như: Quy định liên quan đến liêm khiết trong công tác của cán bộ lãnh đạo các doanh nghiệp nhà nước, Quy định thí điểm chấp hành việc chất vấn cán bộ lãnh đạo cơ quan đảng và chính

quyền, Luật chống rửa tiền, Luật chống lũng đoạn, Luật công chức,... tạo hành lang pháp lý cho công tác chống tham nhũng⁽¹⁾.

Hội nghị Trung ương 3 khoá XI ĐCS Trung Quốc đã xác định nhiệm vụ chủ yếu là sửa chữa những ảnh hưởng mang tính tiêu cực của Cách mạng văn hoá, phục hồi trật tự xây dựng đảng nghiêm chỉnh. Hội nghị cũng quyết định khôi phục Ủy ban Kiểm tra kỷ luật Trung ương (UBKTKL), đặt dưới sự lãnh đạo của Ủy ban Trung ương Đảng, UBKTKL các cấp chịu sự lãnh đạo của đảng ủy cùng cấp và UBKTKL cấp trên.

Tháng 2-1986, Trung ương ĐCS Trung Quốc và Quốc vụ viện ban hành "Quy định về từng bước khống chế cơ quan đảng, chính quyền và cán bộ cơ quan đảng chính quyền làm kinh doanh, mở doanh nghiệp" nhằm ngăn chặn hiện tượng tham nhũng, dựa vào quyền lực mưu cầu lợi ích cá nhân. Đến năm 1987, Bộ Giám sát trực thuộc Quốc vụ viện được tái lập nhằm giám sát hành chính và thanh tra, có chức năng chính là giám sát công chức nhà nước và xử phạt những công chức vi phạm kỷ luật nhà nước, bảo đảm việc thực hiện các Nghị định của Chính phủ, duy trì kỷ luật hành chính. Bộ Giám sát hoạt động độc lập, không chịu sự can thiệp của bất kỳ cơ quan hành chính, tổ chức hoặc cá nhân nào.

Năm 1988, Ủy ban Thường vụ Đại hội đại biểu nhân dân toàn quốc Trung Quốc (Nhân đại) ban hành Quy định bổ sung về trừng trị tội phạm tham ô, hối lộ (đã ban hành lần đầu vào năm 1952). Tuy nhiên có thể thấy, giai đoạn này mức độ nghiêm minh và tính chặt chẽ của phòng, chống tham nhũng còn chưa cao vì cơ chế chưa hoàn thiện, chưa giải quyết được tận gốc vấn đề.

Giai đoạn thúc đẩy xây dựng cơ chế chống tham nhũng (1989-1997)

Đây là giai đoạn đấu tranh chống tham nhũng, chống tội phạm tham ô, hối lộ theo chiều

sâu được thúc đẩy mạnh mẽ. Ông Đặng Tiểu Bình đã từng chỉ ra: "Phải chính đốn tốt đảng của chúng ta, thực hiện mục tiêu chiến lược của chúng ta, không trùng trị tham nhũng, đặc biệt là tham nhũng ở cấp cao trong đảng thực sự rất có nguy cơ thất bại"⁽²⁾, "chúng ta một tay quyết thực hiện cải cách mở cửa, một tay quyết trừng trị tham nhũng"⁽³⁾. Tháng 8-1989, Viện Kiểm sát nhân dân tối cao Trung Quốc đã thành lập lại Cục Giám sát tham ô hối lộ, chuyên phụ trách điều tra lấy chứng cứ các vụ án tham nhũng. Sau đó, Viện Kiểm sát nhân dân ở các địa phương lần lượt thành lập Ban chống tham nhũng. Các cơ quan này là lực lượng nòng cốt trong phòng ngừa, phát hiện và xử lý tham nhũng.

Năm 1993, Trung ương ĐCS Trung Quốc và Quốc vụ viện quyết định hợp nhất UBKTKL Trung ương và Bộ Giám sát, phối hợp làm việc, thực hiện cơ chế một cơ quan nhưng thực hiện hai chức năng (kiểm tra kỷ luật của đảng và giám sát hành chính), chịu sự lãnh đạo của Quốc vụ viện. Các cơ quan giám sát địa phương các cấp tiếp tục thực hiện hệ thống lãnh đạo kép do chính quyền địa phương, ủy ban đảng và các cơ quan kiểm tra, giám sát kỷ luật cấp trên lãnh đạo. Mô hình này được duy trì cho đến khi Trung Quốc ban hành Luật Giám sát quốc gia và thành lập Ủy ban Giám sát quốc gia (UBGSQG) vào tháng 3-2018⁽⁴⁾. Thêm vào đó, Luật Cảnh tranh được Trung Quốc ban hành năm 2018 quy định về hành vi tham nhũng trong lĩnh vực tư nhân, theo đó hành vi hối lộ để có được lợi thế không chính đáng của các công ty tư nhân và nhà quản lý là bất hợp pháp. Tháng 4-1995, Văn phòng Trung ương ĐCS Trung Quốc và Quốc vụ viện ban hành "Quy định về kê khai thu nhập đối với cán bộ lãnh đạo từ cấp huyện (cấp sở trưởng)". Năm 1997, Trung Quốc sửa đổi ban hành Luật Hình sự mới quy

định về hành vi phạm tội tham nhũng. Song song với việc tăng cường đấu tranh chống tham ô và hủ bại, các cơ quan kiểm tra giám sát trong cả nước cũng tăng cường giám sát một số nhân vật quan trọng, thực hiện thí điểm chính sách quản lý tài vụ, thu và chi, cấm hành vi thực hiện kinh doanh đối với bộ đội và cơ quan chấp pháp, thực hiện chế độ gửi tiết kiệm ghi đúng tên thực, v.v...

Giai đoạn đi sâu xây dựng và hoàn thiện cơ chế chống tham nhũng (1998 - 2008)

Đây là giai đoạn Đại hội XV ĐCS Trung Quốc nhấn mạnh đường lối “trị cả gốc lẫn ngọn” trong công tác chống tham nhũng. Các văn bản pháp quy liên quan tiếp tục được ban hành và thực thi. Năm 2001, Trung Quốc ban hành Quy định về việc báo cáo tài sản gia đình đối với cán bộ lãnh đạo cấp tỉnh (Thí điểm). Cụ thể là, trên cơ sở kê khai tài sản cá nhân, cần kê khai tài sản của vợ (chồng) và con cái của cán bộ đó. Tháng 12-2003, Chính phủ Trung Quốc ký Công ước của Liên Hợp quốc về chống tham nhũng, thể hiện quyết tâm trong công tác đấu tranh phòng, chống tham nhũng và đánh dấu công tác chống tham nhũng của Trung Quốc đã chính thức đi vào quỹ đạo quốc tế. Cùng với đó, ĐCS Trung Quốc ban hành Điều lệ giám sát trong Đảng (Thí điểm), quy định chế độ liêm khiết trong đảng như chế độ trách nhiệm giám sát, chế độ giám sát và bảo đảm giám sát, làm cơ sở vững chắc để Điều lệ này chính thức được ban hành vào năm 2016.

Đầu năm 2005, Trung ương ĐCS Trung Quốc công bố “Chương trình thực thi xây dựng và kiện toàn hệ thống trừng trị và phòng ngừa tham nhũng thông qua coi trọng giáo dục, chế độ và giám sát”. Đây là lần đầu tiên Trung Quốc đưa ra mục tiêu cho công tác chống tham nhũng đến năm 2010 là xây dựng khung cơ bản của hệ

thống trừng trị và phòng ngừa tham nhũng. Năm 2007, Quốc vụ viện Trung Quốc ban hành Điều lệ xử lý công chức cơ quan hành chính; ĐCS Trung Quốc và Quốc vụ viện quyết định thành lập Cục Phòng, chống tham nhũng quốc gia. Năm 2008, Trung Quốc đề ra chiến lược phòng, chống tham nhũng mới với “Kế hoạch xây dựng và kiện toàn hệ thống phòng, chống tham nhũng giai đoạn 2008 - 2012”. Có thể nói, đây là giai đoạn cơ chế phòng, chống tham nhũng của Trung Quốc đã hoàn thiện hơn so với 2 giai đoạn trước, thể hiện tính chuyên nghiệp, tính pháp chế; mô hình, hướng đi trong quản lý phòng, chống tham nhũng được mở rộng hơn trước.

Giai đoạn đi sâu thúc đẩy xây dựng cơ chế chống tham nhũng mang tính hệ thống (2009-2018)

Đây là giai đoạn hình thành hệ thống đường lối xây dựng chế độ làm trong sạch bộ máy Đảng và chính quyền Trung Quốc. Năm 2009, Chính phủ Trung Quốc thành lập Tổ công tác tuần thị và triển khai công tác giám sát, phòng chống tham nhũng rộng rãi trên quy mô cả nước, chủ yếu là điều tra, nghiên cứu, nói chuyện, tiếp nhận tin tức khiếu nại, v.v.. Năm 2010, Trung Quốc ban hành Quy định về việc báo cáo các vấn đề liên quan đến cá nhân của cán bộ lãnh đạo; từng bước phủ rộng việc khai báo tài sản của quan chức, tăng thêm nội dung kê khai nhằm hoàn thiện chế độ kê khai tài sản. Quốc vụ viện Trung Quốc lần đầu tiên đã công bố Sách trắng về phòng, chống tham nhũng, bao gồm các nội dung như: cơ chế làm việc và thể chế lãnh đạo liêm chính, chế độ pháp luật quy định về liêm chính, cải cách thể chế và sáng tạo cơ chế chống tham nhũng, ràng buộc và giám sát quyền lực, hợp tác giao lưu quốc tế trong phòng, chống tham nhũng, v.v.. Điều này cho thấy Trung Quốc

tự tin vào năng lực quản trị của mình trong vấn đề phòng chống tham nhũng. Đến Đại hội XVIII, Tổng Bí thư ĐCS Trung Quốc Tập Cận Bình nhấn mạnh một thực tế là, nếu ở Trung Quốc xảy ra vấn đề gì thì chủ yếu là xảy ra trong nội bộ Đảng⁽⁶⁾. Do vậy, đối tượng phòng, chống tham nhũng chủ yếu là cán bộ Đảng. Từ đó, Trung Quốc đã đẩy mạnh quản lý đảng bằng chế độ. Cuối năm 2013, ĐCS Trung Quốc ban hành “Kế hoạch xây dựng và kiện toàn hệ thống phòng, chống tham nhũng giai đoạn 2013 - 2017”, nhấn mạnh phải kiên quyết trừng trị và chú trọng phòng ngừa tham nhũng để hình thành cơ chế “không dám tham nhũng”, “không thể tham nhũng” và “không muốn tham nhũng”. Năm 2015, ĐCS Trung Quốc ban hành Điều lệ xử lý kỷ

luật của ĐCS Trung Quốc (sửa đổi) quy định Chuẩn mực kỷ luật nghiêm khắc của ĐCS Trung Quốc. Năm 2016, Điều lệ giám sát trong Đảng được ban hành, thể hiện thể chế giám sát quyền lực được hoàn thiện theo hướng phát huy sức mạnh của nhiều kênh và nhiều chủ thể giám sát, tức là kết hợp hữu cơ giữa giám sát trong đảng với giám sát của các cơ quan chuyên ngành, giám sát của quần chúng, của dư luận... thiết lập chế độ giám sát tuần thị. Đây là biện pháp giám sát tầm cao, làm cho “chiếc lồng chế độ” quản lý đảng được đan ngày càng dày hơn, chặt chẽ hơn, bảo đảm hoạt động của đảng trong phạm vi hiến pháp và pháp luật, bảo đảm sự thống nhất giữa hệ thống chế độ pháp quy và hệ thống pháp luật XHCN đặc sắc Trung Quốc.

Bảng 1. Thống kê tình hình điều tra xử lý các vụ án tham nhũng trong 10 năm trở lại đây

Năm	Tổng số vụ án tham nhũng được điều tra xử lý	Số người bị điều tra xử lý tham nhũng cấp tỉnh trở lên	Số người bị điều tra xử lý tham nhũng cấp cục, vụ	Số người bị điều tra xử lý tham nhũng cấp huyện, sở
2008	41.179	4	183	2.502
2009	41.531	8	204	2.458
2010	44.085	6	188	2.529
2011	44.506	7	198	2.319
2012	47.338	5	179	3.365
2013	51.306	8	253	2.871
2014	76.990	28	589	4.040
2015	75.676	41	769	4.568
2016	82.907	48	446	2.882
2017	314.012	122	2.405	15.234

Nguồn: Báo cáo công tác của Viện kiểm sát nhân dân tối cao Trung Quốc⁽¹⁰⁾.

Bảng 2. Xếp hạng chỉ số CPI của Trung Quốc trên toàn cầu

Năm	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Điểm số	39	40	36	37	40	41
Xếp thứ/tổng thứ hạng	80/176	80/175	100/175	83/168	79/176	77/180

(Nguồn: Thống kê theo số liệu của Tổ chức Minh bạch quốc tế)

Toàn cảnh phiên bế mạc Đại hội XIX Đảng Cộng sản Trung Quốc _ Nguồn: THX/TTXVN

Tháng 9-2017, Trung Quốc ban hành sửa đổi Luật Công chức nước CHND Trung Hoa, đưa ra quy định cụ thể đối với các hành vi vi phạm kỷ luật, pháp luật và các biện pháp xử lý cụ thể. Cùng với đó, Toà án Nhân dân tối cao, Viện Kiểm sát nhân dân tối cao Trung Quốc ban hành nhiều bộ sách hướng dẫn tư pháp để giải đáp các vấn đề có liên quan. Có thể thấy, Trung Quốc đã có hệ thống pháp luật về phòng, chống tham nhũng tương đối hoàn thiện. Bên cạnh đó, hệ thống pháp quy trong đảng về phòng, chống tham nhũng cũng thể hiện rõ tính khoa học và hiệu quả cao.

Tháng 10-2017, Báo cáo Đại hội XIX ĐCS Trung Quốc nhấn mạnh việc tiếp tục củng cố phát triển cục diện áp đảo của cuộc đấu tranh chống tham nhũng, giải quyết các vấn đề tham nhũng xung quanh quần chúng nhân dân, làm cho tác dụng của thanh kiểm sát tuần thị nổi bật

hơn, thúc đẩy toàn diện cải cách thể chế giám sát quốc gia. Để tăng cường hợp tác quốc tế trong công tác truy bắt các nghi phạm lẩn trốn ở nước ngoài và thu hồi tài sản phi pháp, kỳ họp lần thứ 31 của Ủy ban Thường vụ Nhân đại Trung Quốc khóa XII ngày 22-12-2017 đã lần đầu tiên đưa ra thảo luận về Dự luật tương trợ tư pháp hình sự quốc tế⁽⁶⁾.

Tháng 3-2018, Nhân đại Trung Quốc ban hành Luật Giám sát nước CHND Trung Hoa, trong đó quy định rõ chức trách, phạm vi quản lý, quyền hạn, trình tự giám sát, v.v.. của cơ quan giám sát. Việc ban hành Luật Giám sát Quốc gia, thành lập UBGSQG và UBGS ở các cấp thì Quốc hội Trung Quốc kiểm soát quyền lực của các cơ quan, quan chức lãnh đạo cấp cao nhà nước, các công chức, viên chức thực thi quyền lực công. Các UBGS từ Trung ương tới địa phương sẽ trở thành những đơn vị độc

lập, tránh tình trạng bị tác động bởi thế lực từ các quan chức trong đảng và nhà nước, nhất là các quan chức được giao quyền lớn. Trung Quốc cho rằng, bằng cách này, việc xây dựng cơ chế giám sát phòng, chống tham nhũng đã được quy phạm hóa và chế độ hóa hơn so với trước đây.

2. Đánh giá công tác chống tham nhũng của Trung Quốc qua 40 năm cải cách mở cửa và triển vọng

Về thành tựu

Một là, Đảng Cộng sản Trung Quốc đã nhận thức rõ, tham nhũng là mối đe dọa hiện hữu và là một trong những căn nguyên dẫn đến thái độ bất mãn, tình trạng bất ổn xã hội và lật đổ quyền lực chính trị. Vì vậy, từ cải cách mở cửa đến nay, dưới sự lãnh đạo của ĐCS Trung Quốc, Nhân đại và các ban, ngành nhà nước Trung Quốc đã ban hành và dần kiện toàn quy định pháp luật về trừng trị tham nhũng. Những hành vi tham nhũng đã được tội phạm hóa trong Bộ luật Hình sự. Nhân đại Trung Quốc đến nay đã 9 lần sửa đổi Bộ Luật Hình sự, gần nhất là tháng 11-2017. Trong đó, Bộ Luật Hình sự Trung Quốc dành riêng một chương, 15 điều, quy định các tội về tham nhũng, bao gồm tham nhũng chủ động và thụ động trong khu vực công, tổng tiền, rửa tiền và lạm dụng vị trí của công chức. Hành vi tham nhũng cấu thành tội phạm khi giá trị tài sản tham nhũng từ 10 nghìn Nhân dân tệ trở lên. Hình phạt cao nhất được áp dụng với tội phạm tham nhũng là tử hình⁽⁷⁾.

Hai là, ĐCS Trung Quốc đã hình thành khung hệ thống chế độ pháp luật và cơ chế công tác; tư tưởng chỉ đạo, nguyên tắc cơ bản, phương châm công tác, bố cục công tác phòng, chống tham nhũng, phù hợp với tình hình thực tiễn. Cơ chế giám sát chống tham nhũng cũng đạt nhiều kết quả, hình thành hệ thống giám sát

mang đặc sắc Trung Quốc, bao gồm: giám sát trong đảng, giám sát của Nhân đại, giám sát trong chính phủ, giám sát dân chủ của Chính hiệp, giám sát tư pháp, giám sát của công chúng và giám sát dư luận⁽⁸⁾.

Ba là, Trung Quốc tham gia nhiều công ước quốc tế về tương trợ tư pháp hình sự, như: "Công ước của Liên Hợp quốc về chống tham nhũng" và "Công ước của Liên Hợp quốc về chống tội phạm có tổ chức xuyên quốc gia"; ký kết 54 hiệp định song phương có liên quan đến lĩnh vực tương trợ tư pháp hình sự để thúc đẩy các bên tăng cường hợp tác xây dựng nguyên tắc về truy bắt quan tham trốn ra nước ngoài và thu hồi tang vật. Từ năm 2014 đến giữa tháng 10-2017, thông qua chiến dịch "Lưới trời" (Sky Net), Trung Quốc đã truy bắt được 3.453 phần tử tham nhũng lẫn trốn tại hơn 90 quốc gia và vùng lãnh thổ trên thế giới về nước quy án, thu hồi 9,5 tỷ Nhân dân tệ (tương đương 1,44 tỷ USD)⁽⁹⁾.

Bốn là, tăng cường giám sát của người dân, phát triển chính phủ điện tử. Các nhà lãnh đạo của Trung Quốc cho rằng, chính phủ điện tử là một yếu tố quan trọng của cải cách hành chính và là một cách thức để tăng hiệu quả và trách nhiệm giải trình. Các cổng thông tin của Chính phủ được tăng cường, cung cấp thông tin toàn diện, tích hợp dịch vụ giữa các ngành, tương tác giữa các quan chức chính phủ và công dân. Sự giám sát của công chúng mang lại kết quả tích cực, nhiều vụ tham nhũng được phát hiện từ mạng xã hội.

Cuộc chiến chống tham nhũng "đá hổ - diệt ruồi - săn cáo" từ sau Đại hội XVIII của ĐCS Trung Quốc được đẩy mạnh với cường độ cao, theo đúng chủ trương không có vùng cấm, bao phủ toàn diện, nghiêm trị không dung tha để "không dám tham nhũng, không thể tham nhũng và không muốn tham nhũng". Trung

Quốc xử lý nghiêm minh những hành vi vi phạm kỷ cương, pháp luật của cán bộ lãnh đạo, vừa giải quyết triệt để những vấn đề tham nhũng. Nhiều quan chức cấp cao và quan chức địa phương bị truy tố vì hành vi tham nhũng và lạm dụng chức vụ, quyền hạn. Trong 5 tháng đầu năm 2018, 9 cán bộ cấp trung ương quản lý bị thông báo điều tra thẩm tra trên trang mạng của UBCKTL và UBGS nhà nước. Trong quý 1 năm 2018, cơ quan kiểm tra giám sát đã lập hồ sơ 119 nghìn vụ, xử lý 22 cán bộ cấp tỉnh trở lên, hơn 680 cán bộ cấp cục, vụ⁽¹¹⁾. Có thể khẳng định, cuộc chiến chống tham nhũng của ĐCS Trung Quốc sẽ tiếp tục được duy trì với cường độ mạnh và tiếp tục có được sự ủng hộ của nhân dân cả nước.

Vấn đề tồn tại

Bảng xếp hạng về chỉ số cảm nhận tham nhũng (CPI) của Trung Quốc từ năm 2012 - 2017 (Bảng 2) cho thấy, Trung Quốc là nước tiến triển chậm trong nỗ lực phòng, chống tham nhũng. Năm 2017, chỉ số cảm nhận tham nhũng đạt 41 điểm cao hơn những năm trước song vẫn chưa đạt được đến điểm trung bình toàn cầu là 43 điểm⁽¹²⁾. Muốn có được kết quả tốt hơn trong công tác phòng, chống tham nhũng, Trung Quốc cần có những biện pháp cụ thể trong xây dựng và hoàn thiện cơ chế.

Có thể thấy, công tác tăng cường quản lý giám sát và chống tham nhũng của Trung Quốc từ sau Đại hội XVIII đã chứng tỏ quyết tâm chống tham nhũng trên mọi phương diện từ quy mô, mức độ tập trung, chiều sâu và tính quy phạm của các văn bản pháp chế. Các biện pháp cụ thể để thực hiện ràng buộc và giám sát sự vận hành quyền lực chưa nhiều. Các biện pháp cụ thể còn thiếu quyền quyết định, điều này cũng có nghĩa là trong thời gian tới, quyền quyết định vẫn thuộc về Đảng - trung tâm của hệ thống chính trị. Do đó, Trung Quốc cần phải tiếp tục đổi mới và

hoàn thiện cơ chế lãnh đạo của Đảng, thắt chặt hơn cơ chế ràng buộc quyền lực để tránh tình trạng Đảng quyền cao hơn Dân quyền, bảo đảm quyền lực của Đảng và hệ thống chính trị mà Đảng là hạt nhân lãnh đạo có một cơ chế “ràng buộc” một cách hữu hiệu.

Một số điểm đáng chú ý trong công tác phòng, chống tham nhũng của Trung Quốc là:

Thứ nhất, việc thành lập Ủy ban Giám sát quốc gia do Quốc hội bầu ra để tăng cường sự lãnh đạo tập trung thống nhất của Đảng. Ủy ban Giám sát quốc gia chịu sự lãnh đạo của Đảng và có trách nhiệm đối với Nhân đại toàn quốc sẽ làm tăng tính ràng buộc lẫn nhau của ba cơ quan lập pháp, hành pháp và tư pháp. Ủy ban mới sẽ tiếp nhận nhiệm vụ từ UBCKTL Trung ương (CCDI) và hợp nhất các cơ quan chống tham nhũng thành một cơ quan duy nhất. Chiến dịch chống tham nhũng cũng sẽ mở rộng ra với đối tượng là tất cả nhân viên nhà nước không chỉ là đảng viên như trước⁽¹³⁾. Do đó, cuộc chiến chống tham nhũng sẽ mang một sắc thái mới. Tuy nhiên, một số vấn đề đặt ra, như: UBGSQG hoạt động hiệu quả ra sao? Liệu có thể đẩy nhanh việc thực hiện mục tiêu “không dám tham nhũng, không thể tham nhũng và không muốn tham nhũng” được hay không? quyền giám sát được giám sát như thế nào? Ủy ban thường vụ Đại hội đại biểu nhân dân toàn quốc giám sát vấn đề của UBGSQG như thế nào để hạn chế được nguy cơ cơ quan chống tham nhũng lại xảy ra tham nhũng?... buộc Trung Quốc phải giải quyết để tăng cơ sở pháp lý chống tham nhũng⁽¹⁴⁾.

Thứ hai, Trung Quốc đã tham gia nhiều Công ước quốc tế nhằm cùng hợp tác truy bắt tội phạm tham nhũng trốn ra nước ngoài, song quá trình triển khai hợp tác trấn áp tội phạm xuyên quốc gia giữa Trung Quốc với các nước khác vẫn tồn tại một số rào cản về chế độ. Do nền tảng pháp

lý còn chưa đầy đủ, ý thức và năng lực của các cơ quan tư pháp nước này còn hạn chế nên việc chủ động vận dụng Công ước để triển khai hợp tác truy bắt các nghi phạm tham nhũng tại những “miền đất hứa”, như Mỹ, Liên minh Châu Âu (EU), Canada, Australia và New Zealand đến nay hầu như chưa có nhiều kết quả...⁽¹⁵⁾

Tham nhũng phổ biến ở nhiều nước trên thế giới, nhưng Trung có phạm vi rộng khắp, số lượng nhiều, số tiền tham nhũng khổng lồ, người dân than oán, có thể đưa vào Sách kỷ lục Guinness. Đặc biệt gây sốc là tất cả những quan chức tham nhũng này, từ Ủy viên Ban Thường vụ Bộ Chính trị (Chu Vĩnh Khang) cho đến các bí thư chi bộ Đảng các vùng thôn làng đều là đảng viên⁽¹⁶⁾. Do vậy, Trung ương ĐCS Trung Quốc đặt cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng và xây dựng tác phong liêm chính trong đảng vào vị trí nổi bật trong công tác xây dựng Đảng là phương hướng đúng đắn. ĐCS Trung Quốc cần kiên trì tiếp tục nâng cao hiệu quả công tác kiểm tra, giám sát, nghiêm trị đối với những sai phạm để bảo đảm lợi ích căn bản của quần chúng nhân dân và lợi ích hợp pháp của cán bộ, đảng viên; kiên trì phương châm: “Trị cả gốc lẫn ngọn, trị lý tổng hợp, trừng trị đi đối với phòng ngừa, chú trọng phòng ngừa”⁽¹⁷⁾, thúc đẩy hoàn thiện chế độ trừng trị và phòng ngừa tham nhũng.

Tóm lại, chống tham nhũng của Trung Quốc qua 40 năm cải cách mở cửa đã đạt được những kết quả đáng khích lệ, nhưng cũng đang đứng trước nhiều khó khăn, thách thức. Nếu Trung Quốc tiếp tục kiên trì đường lối và chủ trương của ĐCS Trung Quốc trong công tác phòng chống tham nhũng, dưới sự giám sát chặt chẽ của các cơ quan, tổ chức liên quan, công tác này sẽ giành được nhiều thành quả hơn nhằm xây dựng một Trung Quốc liêm khiết và tiếp tục có được sự ủng hộ của nhân dân.

(1) Lý Na: Nghiên cứu vấn đề xây dựng đảng phong liêm chính của nước ta trong thời đại mới, Luận văn Thạc sĩ Trường Tài chính Sơn Tây, tháng 3-2015, tr.28.

(2) 要整好我们的党，人民网，2016年5月3日 <http://cpc.people.com.cn>.

(3), (6) 江泽民在中央纪委第二次全体会议上发表重要讲话，人民日报，1993年8月22日 <http://dangshi.people.com.cn>.

(4) 国家监察委试点背后玄机：中央重拳改革的信，搜狐网，2016年11月10日 <http://news.sohu.com>.

(5) 张广昭 陈振凯，习近平“四个全面”的中国复兴逻辑，人民周刊，2015年，第4期 <http://paper.people.com.cn>.

(7), (15) Trung Quốc với công tác phòng, chống tham nhũng, <http://tcnn.vn>.

(8) Ngũ Bán Cương: *Nghiên cứu cơ chế chống tham nhũng trong thời đại mới*, Luận văn Thạc sĩ trường Đại học Nông nghiệp Tứ Xuyên, tháng 6-2013, tr.25.

(9) Cuộc chiến chống tham nhũng ở Trung Quốc không có vùng cấm, <https://www.vietnamplus.vn>.

(10) 连打“十虎”反腐既见力度又见深度，人民网，2018年5月28日 <http://fanfu.people.com.cn>.

(11) Tổ chức Minh bạch quốc tế: Việt Nam xếp thứ 107/180 về chỉ số tham nhũng năm 2017, <https://trithucvn.net>.

(12) Đảng Cộng sản Trung Quốc thảo luận, sửa đổi hiến pháp chống tham nhũng, <https://bao-moi.com>.

(13) Tập Cận Bình sửa hiến pháp nhằm mở đường kéo dài quyền lực, <http://trithucvn.net>.

(14) Tài liệu tham khảo đặc biệt TTX: *Đại hội XIX và tình hình Trung Quốc (phần cuối)*, Ngày 22-10-2017, tr.22.

(16) Trung Quốc chống tham nhũng: Những quan nào không tham nhũng, <https://www.tin-dachieu.org>.

(17) <http://dangjian.people.com.cn>.